

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

ՏՆՕՐԷՆ ԽՄԲԱԳԻՐ
ԵՒ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՑՈՒ
ՆԻԿ. Մ. ԹԻԿՎԱՆՏՃԵԱՆ

ԳԻՆ 20 ՓԱՐԱՅ

ԽՄԲԱԳՐԱՑՈՒՆ
Ղապաթիա թերթի մէջ թարգմանաբար
Խրոսի խանի գէ. մը Սամաւր փո-
ղոց ԹԻԻ 8

Կ. ՊՕԼԻՍ 47 ՀԱՅԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Լորտ Պի. քօնաֆիլտի (Տիգրայէլի) վերջին ատենախօսութիւնը, որ ինչպէս ամեն տեղ՝ նոյնպէս և ամենէն աւելի Ռուսիոյ մէջ խորին ապաւորութիւն մը յառաջ բերած է անշուշտ, Արեւելեան խնդրոյն մէջ Անգղիոյ հետեւելիք քաղաքականութիւնը որոշ և յայտնի կերպով դժած բլաւուն համար, առիթ կընծայէ Ս. Բէթրապուրիի օրագրին՝ հետեւեալ պատասխանը տալու, զոր հեռագրին անցեալ շաբթու կ'հաղորդէր իբր նշանաւոր յօդուած մը:

Յիշեալ թերթը Լորտ Պի. քօնաֆիլտի նկատումներն ու եզրակացութիւնը իրարու հակասական գտնելէն յետոյ, այսպէս կ'ընդունակէ իր խորհրդածութիւնը:

«Անգղիոյ առաջին պաշտօնեայն, կըսէ, թուրքիոյ մէջ երեւան ելած յեղափոխութեանց, անխիստանութեան, արիւնահեղ կռիւներու, և սոցա հետեւանքն եզոզ նաւատորմիդներու և բանակներու համախմբման նկարագրութիւնը կընէ, իսկ անփոթ կ'կենայ դոցա պատճառն յայտնելու:

Արդ ոչ ոք կրնայ ուրանալ այսօր թէ Պերլինի յիշատակադրին մերժուելովը յառաջ եկած եւրոպական ներդաշնակութեանը խանգարումն եղած է այդ աղետալի դէպքերուն նախապատճառը, որոյ պատասխանատուութիւնէն շատ դժուարաւ պիտի կարենայ խուսափիլ Լորտ Պի. քօնաֆիլտ պատմութեան առաջը:

Սա երկու էական նպատակ կընծայէ անգլիական քաղաքականութեանը, մին ընդհանուր խաղաղութեան պահպանութիւնը, և միւսը զաշնագրութեանց յարգուիլը. սակայն զանց կառնու ցոյց տալ թէ այդ կրկին նպատակներն մինչև որ աստիճան կրնան համաձայնիլ իրարու: Մեք կըսեմք թէ անհնար է

ընդունիլ որ 1856ի դաշնագրութիւնը այսօրուան կեցած կացութեանը նման պարագայներու մէջ կնքուած լինի, և թէ տէրութեանց քաղաքական իմաստութեանը վերջին բառն եղած ըլլայ դա:

Այս մասին տարակոյս չ'իտոյւր վերջին քսան տարուան փորձառութիւնը:

Արդարեւ 1856ի դաշնագրութեանը հիմն դրուեցաւ թուրքիոյ անկախութեան և ամբողջութեան պահպանութիւնը, ինչու որ այն ասան այնպէս կը մտածուէր թէ օսմ. կառավարութիւնը, եւրոպական տէրութեանց կարգին մէջ ընդունուելովը, իւր քրիստոնեայ հպատակացը նկատմամբ նոյն վարմունքը պիտի բռնէր՝ ինչու որ կ'պահանջուի քաղաքակրթեալ Պետութիւններէն, և օսմ. կառավարութիւնն ալ հանդիսաւոր կերպով յանձն առած էր այդ պարտականութիւնը, Բարիդի դաշնագրութիւնը կնքելով, հետեւեալը այդ երկու սկզբունքներն անանջատ առնչութիւն մ'ունէին իրարու հետ:

Բայց քսան տարիէ ի վեր Բ. Գուռը զայսաւ իւր քրիստոնեայ հըպատակացը նկատմամբ յանձնառած պարտականութիւնը կատարել, և ինչ որ կանցնի այսօր՝ ցոյց կուտայ յայտնապէս թէ հիմնովին անկարող է դաննք կատարելու: Ասկից զատ Լորտ Պի. քօնաֆիլտ ինքն ալ կ'ըսէ՝ ասոր այսպէս ըլլալը, ինչու որ ինքն անդործադրելի կ'հուշակէր Անտուարի ծանուցագրին մէջ պարունակեալ բարուքումներն, ըսելով թէ ասոնք այնպիսի բաներ կ'պահանջեն օսմ. կառավարութեանէն, որ զանոնք ի դործ դնելն իւր կարողութեանէն վեր է:

Միւս կողմէն Լորտը ամենայայտնի կերպիւ կ'յայտարարէ թէ «Երկաքանի ամբողջութիւն ու անկախութիւն ըսուած բանը՝ լոկ թերթի մը թղթով չկրնար երաշխաւորուիլ» և թէ «Երկրի մը ժողովուրդը երբ կը «տեսնէ թէ իւր կառավարութիւնը հոգ չ'ընէր բնաւ իւր ժողովրդին

բարեկեցութիւն ու բարօրութիւն «տալու, այդ երկրին անկախութիւնն ու ամբողջութիւնը կը ջնջուի»:

Լորտ Պի. քօնաֆիլտ անշուշտ չպիտի կարենայ ուրանալ թէ թուրքիոյ քրիստոնեայք ամենայն իրաւամբ կը տեսնեն թէ կառավարութիւնը բընաւ հոգ չ'ընէր իրենց բարեկեցութիւն ու բարօրութիւն տալու, ինչու որ մինչև իսկ յանձն կառնուն անհաւասար կուէյ մը մէջ զէնք առնել ձեռք, և ինքզինքնին այսպէս սրահոտը ընելու վտանգին ենթարկել, քան թէ այլևս անտանելի եղած լուծմը կրենին շարունակել, Ուստի խելք չհասնիր թէ Լորտ Պի. քօնաֆիլտ, այսպիսի որոշ յայտարարութիւն մ'ընելէն յետոյ, ինչպէս կ'ենէ պնդել թուրքիոյ անկախութիւնն ու ամբողջութիւնը եւրոպայի քաղաքականութեան պահպանակն ընելուն վրայ:

Ասկից զատ իրողութիւններն քանի՞ քանի՞ անգամ արդեօք այդ դաշնագրը չեն հերքած: Ո՛չ ապաքէն Ասորեստանի օտար զօրութեամբ դըրաւումը և Լիբանանու ու Կրետիի դործոց մէջ եւրոպական միջամտութիւնը տէրութեանց միահամուռ հաւանութեամբը կատարուեցաւ:

Ուստի յիշաւի չհասկցուիլ թէ ինչու համար Լորտ Պի. քօնաֆիլտ Պօսնայի և Պուլիարիոյ ինչպէս նաև Վոսիսի օտար տէրութեանց զօրութեամբ դըրաւումը՝ դաշնագրութեանց հակառակ կ'համարի, այնպիսի ասոն մը՝ յորում եւրոպայի խաղաղութեան և նոյն իսկ թուրքիոյ փերլիութեան համար հարկ եղած պարագայները այդպիսի ազդու միջոցի մը ձեռք առնուելը կ'պահանջեն:

Ով որ կրնայ նէ՝ թող նա՛ տայ այս հակասութեանց բացատրութիւնը, այդ աշխատութիւնը մեք չեմք ուզեր յանձն առնուլ:

Լորտ Տէրպի ալ նոյն կողմնքին մէջ խօսք առնելով կըսէր թէ ուրախ է որ ինքը քաղաքական ատենաբանութիւն մ'ընելու բան չունի, իսկ հետեւեալ օրը Լընտըն կաղէթին մէջ հսկում: 30 թիւով իւր՝ Բէթրապուր:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

կի անդգ. դեպքանին զրկած գրու-
թեան օրինակը կ'ապր հրատարա-
կել, որմէ կ'տեսնուէր թէ այդ թը-
ուականին Անգղիա Կ. Պօլսէն զինա-
դադարի հաւանութիւնն աստնայէն
յոյսը կտրած էր: Դիպուածակա՛ն
բան մըն էր արդեօք ասի, թէ Լորտ
Տէրպի իր այս հրատարակութեամբը
կուզէր Լորտ Պիքսֆիլտի ծաղրա-
բանութեանց բռն արժէքն ի վեր
հանել:

Իսկ ինչ որ ալ լինի, ասոնց մէկն
ալ իրայ ընթացքն էապէս չը կրնար
հիօխել:

Սա ստոյգ է թէ, ամիսներ ա-
պարդին բանակցութեամբ անց-
նելէն յետոյ, բանակցութեանց դու-
ռնն ճիշդ այնքան մը կիսաբաց կը
թողուէր, որքան ինչ հարկ էր զի-
նադադարն հաղիւ անցնելու ճիշդ-
այն պահուն՝ որ օտմ. կառավարու-
թիւնն ալ ժամանակ ունենար բաղ-
մաթիւ զօրութիւն համախմբել զՍեր-
վիա ընկճելու և Պուլկարիոյ մէջ
դործուած շահատակութիւններն նո-
րողելու համար: Այս հաշիւն ի դե-
րե ու անյաղող ելաւ Ռուսիոյ վէթօր-
մը և Սերվիա վերկուեցաւ: Մեղի
պէտք եղած զանն աս է: Պէտք է
դիտնալ այժմէն թէ միեւնոյն խաղը
պիտի կրկնուի ինքնավարութեան
սկզբանցն ալ թաթիւ: Մեկայն Ռու-
սիոյ կայսեր որոշ և անգղաւորի
յայտարարութիւններն կ'յուսողքն
թէ այս հաշիւն ալ ի դերե պիտի
ենէ և թէ Եւրոպայի արդար ճանչ-
ցած սկզբունքներն ոչ թէ ցնորք
մը՝ ալ իրականութիւն մը պիտի բը-
լան:

Վերջին խօսք մ'ալ:

Լորտ Պիքսֆիլտ կըսէ թէ
Անգլիա պատերազմ չպիտի բնէ,
բայց եթէ իրաւացի Պետտի մը հա-
մար, և երբ իր ազատութեանն ու
ու անկախութեանը դպչելու բան
մը պատահի, իր գանձն անսպառ է
կուրը մինչև վերջը շարունակելու:

Ազնիւ Լորտն հարկաւ չպիտի
ժխտէ ճանչել թէ, Արեւելքի քրիս-
տոնեայները առճիկ պաշտօնավա-
րաց քմահաճութենէն ու բռնու-
թիւններէն ազատելու հաստատ
կամքն ու փափաքը անշուշտ իրա-
ւացի գաւա մնէ: այդ ժողովրդոց
ալ իրական և երայխաւորեալ ինք-
նավարութիւն մը տալով:

Արդ ճիշդ այս բանն ընել կու-
ղէ Ռուսիոյ կառավարութիւնն ալ, և
որովհետեւ մեք ասոր մէջ չեմք տես-
ներ այնպիսի բան մը՝ որ կարենայ
Անգլիոյ ազատութեանն ու անկա-
խութեանը դպչիլ, կ'մնայ մեզ մաղ-
թել որ Լորտ Պիքսֆիլտ չալ իւր
գործերն իր խօսքին հետ համա-
ձայնեցնէ:

Սակայն Ռուսիա իւր այդ ան-
գըղութիւն կողած պահանջումներն
վերջէն մեղմացուցած բլլալով, Ս.
Բէթէրսպուրկի կաղէթին յոյսերն
հոխանակ իրականանալու ցնորք մը
կը դառնան:

Երեկ մեծ Եպարդոսը պաշտօնէից
ժողովոյ նախագահելէն յետոյ, երե-
կոյնի կայս. պալատը դնաց:

—Նոր խորհրդարաններ սահմանող
օրենսդրութեանց վրայօք վիճաբա-
նութիւնն աւարտած և յօդուած-
ներն ընդունուած բլլալով, տաճիկ
թերթերը կ'ծանուցանեն թէ մօտ օ-
րէն պիտի հրատարակուի: Արդ հը-
րատարակուած օրը վէճ. Սուլթանը
հանգիսիւ Բ. Դուռը երթալով ան-
ձամբ ներկայ պիտի գտնուի ընթերց-
ման, որ առեն 101 ալ թնդանօթի
հարուած պիտի արձակուի ի պատիւ
երեսփոխանական կառավարութիւն
մը հաստատուելուն:

—Գաւառաց մէջ կատարուելիք
երեսփոխանական ընտրութեանց հը-
րահանգն արդէն հրատարակուած ու
զրկուած էր գաւառները, կը մնար
միայն Պօլսոյ երեսփոխանական ընտ-
րութեանց հրահանգը, այս ալ ա-
ւարտած լինելով մօտ օրէն պիտի
հրատարակուի, և անմիջապէս ընտ-
րութեանց պիտի ձեռնարկուի:

—Տոճկատանի բոլոր արու բը-
րակիւններէն մարդ գլուխ նորէն տոմ
տակաւ նպաստ մը հանգանակելու
սկզբունքը թէպէտ ընդունուել է
կառավարութենէն, սակայն նպաստի
տրամախնէրն, որք 112 միլիոն լի-
րայի պիտի հասնին, բաշխելու եղա-
նակը սակաւին չէ որոշուել:

—Լա թիւրքի կ'ծանուցանէ ե-
րէկ թէ մեր Ամեն. Ներսէս Ս. Պատ-
րիարքը թագրիւր մը մատուցեր է
առ մեծ Եպարդոսն, խնդրելով որ
Վանայ (Վասպուրականի) նահանգը
կըզրուծի կուսակալութենէն բաժնը-
ուելով զոտ Վիլայէթ մ'ըլլայ: Առ-
այս պատտօխան մը արուած բլլալը
դեռ յայտնի չէ:

—Բ. Դուռը կ'որչաքօֆ իշխանին
հազորդած շրջաբերականին պատաս-
խանելով կըսէ թէ, ըստ իւր բաղձա-
նաց միջնակ մէկ քանի քրիստ. գա-
ւառաց առանձնաշորհում տալու ըս-
կըզրուծք անընդունելի բլլալով,
ընդհ. բարեւորում մը սակայն անպատ-
ճառ ի գործ պիտի դրուի:

—Պօսնա գտնուող զօրաց ամե-
նամեծ մարդ գէպ ի Դանուբի եղեր-
քը զրկուելու վրայ են:

—Մեղդիոյ մէջ ի հարկին թուր-
քիոյ օգնութեան զրկուելու համար
հիմակուրէն 60,000 զօրք պատրաս-
տուել է:

—Երեկուան թերթիկի ծանու-
ցինք թէ Երէյիլի տաճիկները Յու-
նաց նոր շինուելու վրայ եղած մէկ
դպրոցին պատերը քանդեր են, դը-
ծէն քանի մը կանգուն դուրս ելեր
է ըսելով: Յունաց պատրիարքը բո-
ղոք բառնալով այս բռնութեանդէպ-
քին դէմ առ Մեծ Եպարդոսն, Բիշ-
տի փաշայ անմիջապէս կը հրամայէ
իւր թիկնապետ Սամիհ պէյին որ
Երէյիլ երթալով գործը քննէ, բա-
տուգէ և յանցապարաններն ալ պատ-

ժէ: Սամիհ պէյ երէկ յիշեալ քա-
ղաքը մեկնեցաւ:

—Գաղղիական դեսպան Պ. տը
Պուրկօնէն և դեսպանաժողովոյ ան-
դամակից Պ. Տը Ծոտօրտի երեկ ա-
ռաւօտ մայրաքաղաքս հասան:

—Պետական խորհրդոյ կողմանէ
քննութեան առնուած քաղաքապե-
տական նոր օրէնքը ընդունուելով,
մօտ օրէն պիտի հրատարակուի: Սոյն
նոր օրինաց համեմատ Կ. Պօլիս՝ 20
քաղաքապետական շրջանակներու
բաժնուած է:

—Կը հաւաստեն թէ Ղալաթիոյ
ներքնուզի ճանքուն (թընէլի) ընկե-
րութեան բաժնետէտը մօտ օրէն
նենգութեան ու խարդախութեան
ամբաստանութեամբ գաւա պիտի բա-
նան նոյն ընկերութեան վարչական
ժողովոյ անդամոցը դէմ: Այս ամ-
բաստանութիւնը եթէ հաստատուի,
վարչական ժողովոյ անդամք բաժնե-
տէտոց բոլոր միասն իրենք տուժե-
լէն զատ՝ նաեւ պատժական օրինաց
դատապարտութեանն ալ ենթարկը-
ուելին պիտի յառաջ գայ:

—Պերլինի օտմ. դեսպան Էտհէմ
փաշայի այսօր մայրաքաղաքս հաս-
նիլը կսպասուի:

—Այսրնի գաւառին հասարա-
կութիւնը հրաւիրուել է սոյն գա-
ւառէն առ կեդր. երեսփ. ժողովը
զրկուելիք 5 երեսփոխանաց ընտրու-
թեանը ձեռնարկելու, որոց 3ը մահ-
մետական և 2ը քրիստոնեայ պիտի
բլլան:

—Սէրանիկէն բարեկէր ուղղելով
նամակ մը, վերջին օրերս թուրքիոյ
յոյն ժողովրդեան ցոյց տուած շար-
ժումն ու յուզումը հեգնելով, զար-
մանօք կ'հարցնէ թէ ո՞ր էր խել-
քերնին որ թուրք-Սլաւական բռնու-
պատերազմին առենք հանդարտ և
անզգայ տեղերնին կ'նստէին, և հի-
մայ որ սլավաց ինքնավարութեան
առանձնաշորհումներ տրուելու խըն-
դիր մը կենէ՞ խիոյն իրար անցնե-
լու կեղնեն թէ այդ շնորհքը Էկամ
իրենց ալ կը տրուի հաւասարապէս,
և կամ և ոչ մէկուն պէտք է տըր-
ուիլ: Յոյներն, կ'յարէ յիշեալ նա-
մակը, իբրեւ հպատակ Բ. Դրան՝ ու-
նին իրաւունք իրենց ալ հաւասարա-
պէս բարենորոգմանց վայելման իրա-
ւակցութիւնն ուզել, իսկ ասի Սուլ-
թանին գործն է որ պիտի ջանայ
բարենորոգումները ընդհանրացնել
երկրին մէջ, մինչդեռ օտար տէրու-
թիւններն ուր որ պէտք կայ անմի-
ջական դարմանի՝ հոն դարմանելը
կ'նային: Սակայն յոյն ժողովուրդն
ալ դարմանի պէտք ունի եղեր, —
լա՛ւ, փոխանակ բողբոքելու օտար
տէրութեանց դէմ, իրենք բազմա-
թիւ համբաւաւոր ճարտարախօսներ
ունին մէջերնին, իզանք երեսփո-
խան ընտրելով նոր ժողովին՝ դոցա
յաղթահարիչ ճարտասանութենէն
թող սպասեն իրենց բարենորոգ-
մունքը ու առանձնաշորհումը:

Այս նամակին լեզուն, ինչպէս

կ'անհնաւի, կարի իսկ հեգնական է յունաց համար: Սակայն եւս բանը միայն կապացուցանէ թէ Տաճկաստանի որ ժողովուրդն ու ազգը կուգէ ըլլայ, միշտ իրարու բարեաց նախանձելու արամազբութիւն մ'ունի, այնպէս որ եթէ ձեռքէն գոյ, Գիտսին ներկայացող չարասիրտ անձին նման, իրեն մէկ աչքը հանել տալ պիտի ուզէ, որպէս զի իր բնկերին երկու աչքը մէկէն հանել տայ: Այս վիճակը Թուրքիոյ ազգաց քաղաքական դաստիարակութեանը ամենակատարեալ մէկ նկարագիրը կրնայ համարուիլ:

—Երեկ Պօլսոյ Պէզէթէնին մէկ դրանն առաջը Արմաուտին մէկը ընկալիլը մը գնել ուզելով, զայն փորձել ուզելով, զայն փորձել ուզած միջոցին յանկարծ ատրճանակը կ'աւարտուի, և գնատիք նոյն պահուն անկէ անցնող յոյն մը դիպելով, զայն գետին կ'փռէ: Ինչպիսիքն մէջ յանգէտս խանութպան վաճառականին՝ պահուած լեցուն փամփուշտ մը կայ եղեր: Արնաւումը ձերբակալելով կը տանին:

—Նմանօրինակ դէպք մ'ալ այս շաբաթ օր Գասթմփաշայ կ'աւատահի: Տաճիկ մանկամարդ կին մը, մայրն իր տունը հիւր բնդունած միջոցին, իւր ամուսնոյն մէկ ընկալիլին իրեն ցոյց տալ ուզելով, յանկարծ ընկալիլը կ'աւարտուի և գնատիք մօրը մարմնոյն դիպելով զոյն կ'փրկուորէ, բարեբաղդաբար վերջն այնքան մահացուի:

Նպատակին ընկալիլը արկածները թուել չէ, այլ զգուշացնել հասարակութիւնը որ այս տեսակ գէնքերու հետ խաղալու շատ հետամուտ չ'ըլլան, ինչու որ վտանգը յաճախ է:

—Կըսուի թէ Աւստրիա ալ Կ. Պօլսոյ դեսպանաժողովոյն իր կողմանէ ջիշի կ'ունենէ հետ երկրորդ պատգամաւոր որոշեր է Պէզէթէնի աւստրիական դորժակատարը:

—Ստուգուելու է թէ Գերմանիա ալ Կ. Պօլսոյ իւր դեսպանէն զատ ուրիշ պատգամաւոր չ'ալիտի զրկէ մայրաքաղաքս դամարուելիք Դեսպանաժողովին: Այս կերպիւ Տաճկաստան, Անգլիա, Գաղղիոյ միայն երկերկու ներկայացուցիչ, իսկ Ռուսիա, Գերմանիա, Աւստրիա և իտալիա միմեկի դեսպաններն ալիտի զրկեն սոյն ժողովոյն:

—Դեսպանաժողովոյն արդեանցը խողաղական վախճան մ'ունենալուն վրայ Ռուսիոյ մէջ որքան կ'կատկածին, հոս ալ կերելի թէ անկէ ո'չնչուազ կատկածներ կ'կենան, ինչու որ երբ մէկ կողմէն դեսպանաժողովոյ դամարումը կ'աւարտատուի, միւս կողմէն պատերազմի դաշտի զօրացը փութով հոս վերադառնալով համախառնուիլը և պատերազմի, ծովային դորժոց պաշտօնեայնեան, թնդանութարանի վերատեսչին և սպարապետին այժմ առաւել քան երբէք ստեպ խորհրդակցութիւններն, զին-

ւորական շարժումներն և պատերազմական նիւթոյ արագ փոխադրումը ինքններն ամենէն աւելի աչքի կը զարնեն և ուշադրութիւն կ'հրուիրեն:

—Յունաստան իւր Տաճկաստանի սահմաններուն վրայ զօրք զրկելու սկսեր է հակադրութեան համար:

—Վախճանեալ կայսեր երկու իշխանուհի դատերց, Պէհիճէ և Սէնիհէ սուլթանուհեաց ամուսնութեան հանդէսն յառաջիկայ քչ. օր պիտի սկսի կըսեն: Սոյն հարսանեաց ծախուցը համար ալ կայսեր անձնական գանձը 20,000 ոսկւոյ փոխառութիւն մ'ըրբէ Դալաթիոյ սեղանաւորներէն:

—Շէյխիւլիսլամ էֆ. այս առաւօտ կ'անուի կայս. պալատը գնայ:

—Բումէլի երկաթուղեաց Կըդվիճակահանութիւնը վաղը պիտի քաշուի:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Պուլկարիթանի սահման մը որոշելու խնդրոյն վրայօք գերմանական թերթ մը Կ. Պօլսոյ թղթակիցը իկնաթիւն վօրապետին հետ բրած մէկ տեսակցութեանը մէջ, այս վերջինին առած քաղաքական խնայող կ'հազարդէ իւր թերթին, զոր Տէպա և ո յառաջ կ'ըրբէ հետեւեալ կերպիւ:

«Գիտէք արդէն, բներ է Ռուսիոյ դեսպանը, Պուլկարիոյ աշխարհագրական սահմանին և անուանը մասին՝ Տաճկաց և Անգլիացեաց հանած առարկութիւնները: Իրտի ես ալ միջոց մը գտայ բոլոր այդ առարկութիւնները ոչնչացնելու, զոր արդէն իմ պաշտօնակցացս ալ հազարդած եմ. այն է թէ բուն իսկ իրենց Տաճկաց թողելու է որ իրենք որոշեն այդ ինքնավար դաւառին սահմանը:

«Արդարեւ իրենք ամենէն աղէկ գիտեն թէ ո՛ր մասս հասուցած է իրենց վատթար վարչութիւնը, թէ ո՛ր գիւղեր այրեր են, բնակիչները կոտորեր և կանայք լկեր են: Ուր որ այս բաները գործուեր են՝ հոն է Պուլկարիան, հոն պէտք է օգնութեան հասնիլ, հոն պէտք է ինքնավարութիւն հաստատել: Պուլկարիա ըսելը՝ հարկ եղած բարեփոխում և յառաջադիմութիւնն ըսել է: Յոյներն եթէ կ'նկողնան, ասոր դէմ, պէտք է որ գաղափարին ուղղեն և ըստ այնմ գօգոհան, եթէ անուէն չեն ակործիր, թող իրենց ուղած ուրիշ անուն մը գտնեն ու ան դրամ, բայց թող իրենք անգործ ու անձնապաշտ կենալով չ'ոգցեն իրենց դրացւոյն տունը լափող հրդեհը մտրելու համար պէտք եղած ջրոյն ճանքան: Իսկ մեք, իսկանազէտքս, ուր որ կըսի կայ՝ մեք զայն կը մարեմք:»

Իկնաթիւն յայտնած վերոյիշեալ կարծիքէն սա կ'հետեւի թէ՛ Ռուսիոյ քաղաքականութիւնը սա է եղեր թէ՛ խռովութիւն և ապրտամբութիւն հանել ալ տայն ժո-

ղովդէան՝ որու որ բարեփոխումս յառաջադիմութիւնը կուգէ:

Այս քաղաքականութիւնը միաքերնիս կ'էգէ ստիէ 3-4 ամիս յառաջ՝ ատենախօսութեան մը մէջ Լուս Տէրպիլի քաղաքական գիտնական մէկ գաղափարը բերով թէ՛ «Այն ժողովուրդն իրաւունք ունի միայն իր ձայնը լսեցնելու, որն որ իր պահանջները կ'իտէ և կրնայ զինուզօրութեամբ գէմ պաշտպանել:»

Ինչքան փոխուեր են ժամանակներն որ 3-4 ամիս յառաջ միւսեայն գաղափարն արտայայտողներն՝ սյ. օր իրարու մահու չափ հակառակ ըլլան:

—Իկնաթիւն վօրապետին հրամանաւր՝ Սերայէվոյի ուստական հիւպատոսը ընտանեօքն հանդերձ մեկներ է յիշեալ քաղքէն, և գիտնաստան բոլոր թղթերն ալ Պէլլիւստ ոլիտի տարուին:

Հիւպատոսին քաղաքականութեանը միջոցին, Պոսնայի ուստ հպատակներն պաշտպանելու հազը՝ զերմանիոյ և Աւստրիոյ հիւպատոսներուն յանձնուեր է:

—Վիեննայի մէջ իսկ մը ուստ քաղաքներ ու գիւղերն կ'գտնուին, որոնք Սերպիոյ բանակին ծառայութիւնը թողլով իրենց երկիրը կ'առնան: Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ թերթը կըսէ թէ Չէրնայէֆ ալ բազմութիւն քաղաքներու հետ վիեննա եկեր է:

Վերոյիշեալ թերթը նաև հետեւեալ հեռագիրն ալ կ'հրատարակէ:

Կովկասեան բանակին գլխաւոր հրամանատար Լօրէս Մէլիքօֆ զօրապետը, Աղէկասնդրօօրի (կիւմրի) բանակիցները, տաճկաստանական սահմանադիմութիւն վրայ ճառ մը խօսեր է իւր պաշտօնակալացը, յորումը սեր է թէ առաջին բանակը իրական խնդութեամբ կ'դիտէ Թուրքիոյ հետ պատերազմի մը ծագումը:

—Բէշթայի Լոյտ լրագիրը կ'ծառնայանէ թէ Ռուսիա նորէն ամեն բանէ առաջ Թուրքիոյ դաւառները դրաւելու պահանջմանը վրայ կ'ալնուգէ, և տարակուսելի է որ դեսպանաժողովը տեղի ունենայ: Միւսեայն թերթը ուրիշ յօդուածի մը մէջ ալ կըսէ թէ՛ իկնաթիւն վերջապդէն և Աղէկասնդր կայսեր ճառէն ի վեր երկոյ կայսերաց դաշնակցութիւնն աւրուած է, և թէ զինադադարէն ի վեր սոյն երեք կառավարութեան մէջ քաղաքական նպատակի մը վրայ համաձայնելու բնաւ փորձ մ'եղած չէ:

—Չկարծուիր որ Չէրնայէֆ Սերպիոյ մէջ հրամանատարութիւն կարենայ ընել, եթէ Ռուսիա հարկադրի պատերազմելու, ինչու որ սկիզբէն ի վեր Սերպիոյ մէջ Չէրնայէֆի բնութեցը Ռուսիոյ կառավարութիւնը դժգոհեցուցած է:

ԳՐԱՄԱԿԱՆ

Այս առաւօտ հասնող երոպական հեռագրագիրներն Լոնտրա 10 30 Բարիդ ալ 11.00 կ'անուցանեն, հրապարակը այսօր բացուեցաւ 12,06ի: Այժմ 12,06 կընէ:

Ղալաթիա ԳՏ. 17 Նոյեմբեր
ԸՆԴՀ. ՊԱՐՏ. ԱՐԺ.

Բաց	12 08
Գոց	12 09
Բարձր գին	12 10
Յած գին	12.05
Փոխ. 63ի	Ֆր. 61
» 65ի	» 62
« 69ի	» 55 50
» 73ի	» 54 50
Գանձատու	10.25
Սօսիէթէ Ժէնէրալ	2.22
Սօսիէթէ Օթոման	1.52
Պանք տը Բօնաթ.	3-08
Քրէտի Ժէնէրալ	2-02
Թրամբլէյ	» 1-40
Բուժ. Երկաթուղի	32.50
Բուժ. Կտրօն	
Քօնս. »	
Տօկոս	0/0 12-15
Բըրօր	2-3
Հէվալէսիզ	—

ԸՆԹԱՅՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օւմ. 100 րու 1 Կաշի)

Անգլ. ոսկի	109.58
Դաղը. »	87.21
Բօլ	83.20
Քարպօն արծաթ	16.25
» Թղթադրամ	14.20
Քրքմից	51.28
Հինգնոց	10.10
Մէթալիք	12.—
Ճերմակ մէհրա	4.08
Պղինձ	5.—55
Թղթադրամ	գոցուած 119—10

ՄԻՆԱՍԵԱՆԻՆ ՄԱՂԱԶԱՆ ԴՏԵՈՒԱՆ

ՈՒ

ՓԱՆԱՍԷ

Կոչուած ցաւի գեղը բոլորովին խաւեղէն. ներքէ բաղադրուած ըլլալով թէ՛ ներսէն և թէ՛ դուրսէն կ'զործածուի ու բազմաթիւ ցաւեր ու հիւանդութիւններ շուտով կը բըժըշկէ, ինչպէս որ վարը յիշուած է:

Ամեն տեսակ փոքի, Ստամբուլի, մէջքի կամ Աղիքներու ցաւեր. ու նաև թանձր, Բօլէրա և այլ ամառուան հիւանդութիւն. ներ ունեցողները այս գեղէն խմելու են հետեւեալ կերպով: Այս գաւաթ ջուրի մէջ զիր ապուրի գրգռէն աւելի շաքար, վրան լեցուր անուշի դրդալ մը փանասէ, աղէկ մը խառնէ ու խմէ: Կոկորդի հիւանդութեանց և Ուռեցիի համար գեղը վերոյիշեալ կերպով պատրաստէ ու ժամը կամ երկու ժամը հեղ մը մէկ կամ երկու անուշի դրդալ այն բաղադրութիւնէն խմէ: Յօդա-ցաւի բիւմաթիզմ, Ուրքի ցաւի, Ստամբուլի ու տեսակ տեսակ կոնակի ցաւերու հա-ար դուրսէն փանասէ քսելով աղէկ մը չփելու է: Ակուայի ցաւի համար քիչ մը բամպակ փանասէի մէջ թաթխելով ցաւած աղուային վրայ դնելու է:

Ամեն ատեն երբոր ցաւի մը համար դուրսէն փանասէ քսել հարկ ըլլայ, եթէ քիչ մ'ալ խմելու աւելի շուտ բժշկութիւն կը ըլլայ:

Մարմնոյն սպրուած կամ ճըմլուած տեղերը բժշկելու համար վտանգը պատա-հածին պէս փանասէն վրան աղէկ մը լե-ցընելու է: Գանակով ևլն. կտրուած վեր-քերը բժշկելու համար արիւնը չի սրբած շուտով մը վերքը կապելու և կապին վրա-յէն փանասէ լեցնելու է մինչև որ լաւ մը

թրջի: Փանասէն նաև արեան շրջանը կա-րադայնէ ու բոլոր բնութիւնը կը զօրացը-նէ:

Այս գեղին օգտակարութեանը վրայ երկարօրէն դրել աւելորդ կը համարենք. զործածողները դայն միշտ կը գովեն, ու-զոյց կրնայ անձամբ փորձել. գինն աժան է: Կը ծախուի Մինասեան և Ընկերաց Ա-մերիկեան վաճառատունը որ ի Ղալաթիա Կ. Պօլս յ

ՄԱՆԱՆԱՅ

ԺՈՂՈՎԱՅՆ ԵՒ Ի ԼՈՅՍ ԷԱՆ

Գ. Վ. ՍՐՈՒԱՆՉՏԵՆՆՅ

Նաւերեալ յանուն Աղայ Յովսէփայ
Իզմիրեանց Ղալաթցոյ

436 երեսէ բաղկացեալ նոր եր-կասիրութիւն մ'է յիշեալ գրասէր վարդապետին. նիւթերը դանաղսն են և հետաքրքրական, բանասիրա-կան, տեղագրական և հնախօսական գողարիկ և զգայուն ոճով մը գըր-ուած: Գինն է 2 ու կէս ֆր. վաճա-ճաւի Կ. Պօլս հայ գրաւաճառաց քով:

ՍԱՆԴՈՒԽՏ

ԴՇԻՈՅԻ ԵՒ ԿՈՒՄԻ ՀՕՐ ՍԱՆԱՏՐԿՈՑ
ՀԱՅՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՈՑ

ՎԱԽՃԱՆՆ

ԿԱՄ ԶԻՆԻ ԴՄԱՆ ԱՄԱՑ

Դ Ր Ե Ա Ց

ԵՆԵՐՈՒՆԻՆ ԳԱՐԻԵԼՍՊԱՏԿԱՆԵԱՆ

Աշխարհաբառ ոտանաւոր գըր-ուած ի չորս վարագոյրս բաժանեալ:
Գին 75 սանթիմ:

Այս առթիւ կ'ծանուցուի նաևս թէ՛ Հեղինակի «Սանդուխտ Դշնոյի և Կուսի Պատարագ» անուն տեա-րակին գինը 1 ֆր. ի իջած է:

ԲԱՐԻՉ

ՊԱՐԱԳԶԱՆԵԼԵՐԸ

Թարգմանեաց

ՅՈՒՀ. ԷՅ. ԹՕԼԱՅԵԱՆ

Գաղղիացի հռչակաւոր վիպասանին հետաքրքրական և գրաւիչ այս գործը ո-րոյ տաճկերէն թարգմանութիւնը մաս առ մաս Սէմուելայի մէջ հրատարակուելով կը շարունակուէր, այս անգամ աւարտած ըլ-լալով ամբողջ գործը մաքուր և պատկե-րազարդ տաղադրութեամբ միակատոր հը-րատարակուած է Քիրիշնեան տպարանէն:

Կը ծախուի Պօլսոյ բոլոր հայ գրա-վաճառաց քով Բերայ Աղա ճամի թիւ 183, ծխապաճառ Կիւլէրեան Ստեփան ա-ղայի և Թագսիմ թիւ 50 ծխապաճառ

Նիկողոս աղա Տէտէեանի խանութներն:
Գին 5 արծաթ մէհրա:

ՄԻՆԱՍ ԶԵՐԱԶ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Դ Ա Ս Տ Ի Ա Ր Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ՎԱՐՁԱՊԵՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ՄԻՋ

ԻՍՍԱՆ ՃԱՌԵՐ

Սրամեան Տպագրութիւն

Զօնէն, Վսեմ. Օտեան էֆ. առ հե-ղինակն ուղղած նամակէն և ընտրողական քերականութենէ մը դատ, կը պարունակէ ընդարձակ առաջարան մը և վերջարան մը վարժապետական ժողովի պատմութիւնը և հեղինակին հոն խառած ճառերը կրթական ալիւսը խնդրոց նկատմամբ: Այս ճառերէ մին, 120 էջէ բաղկացած, գրադարձի գէ-աշխարհաբար կ'աղաղագոյնէ անթիւ ութիւններով: Լեզուն բարեփոխ-՝ Իստիարակութիւնը մը աղբ:

Ղին խնդիրն ըլլալով, տարակարգ չիւյ թէ ժողովուրդը պիտի փութայ լսել գիտող դաստիարակի մը գաղափարները:

Կը ծախուի Ս. Ղ. և Խաղմանեան գը-րատունը և ուրիշ գրա վաճ առա, գին 15 դրուշ:

ԵՈՒՎԷՆ ԶԸ ԲՈՆՈՒՆԼԻՈՒ ԳԵՂ

Բաղադրութեամբ

Լ. ՏԻԼԵՆԱ ԴԵՂԱԳՈՐԾԻ

Եովային ճանբարդաց համար անհրաժեշտ եղած սոյն հեղուկը, որ ամեն անգամ ծովէ բռնուելուն մէկ խահուէի դգալ մը սոյն դեղէն առնելով, կրկին չափովը պարզ ջրի մէջ խառնելով խմած ատենը մարդ-վերստին իւր հանգարտ ու առողջ վիճակը կատանայ, կը գտնուի Լ. Տիլենայի դեղարանը, Ղալաթիա Մեծ վտղոց, թիւ 108 մէկ շէշը 2 ու կէս ֆր. գնով:

ՏՕՔԹԻՕՐ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Պատրաստ է իրեն դիմող հի-ւանդները դարմանել ամեն երեք-շաբաթի և շաբաթ ժամը 5—7 Սա-մաթիա Հայկական ընկերութեան գաղինոյին գէմը Մ. Ճիվանին (Գե-ղարանը, և ժամը 8—10 Սուլթան Ահմէտ Մ. Ժորժ Ծաննթիթիսի գե-ղարանը թիւ 128:

Խառքէյոյէ Բրօթէսթանի Ժո-ղովարանըն իթիոալինաէ պուլունան վասը ոլիւ արտա սաթլըք օլուպ, վէ իսթէյէնէ իսթէտիղի մըգտարը վէրիլէպիլէճէլինէն, դիտաէ մա-լլումաթ ալմադ իսթէյէնէր Ղալա-թառա Մինասեան Ամէրիգան մա-ղաղաւարտա Մինասեան Պետրոս ա-ղայա միւրաճաւթ կըլէմէլէրի իլան օլունուր: